

Úvod

V návaznosti na naplňování strategických cílů Českého statistického úřadu v oblasti regionální statistiky jsme připravili souhrnnou analytickou publikaci, která navazuje na analýzy zpracované v uplynulém období ve většině krajů. Tyto materiály zobrazovaly vnitrokrajské rozdíly podle různých územních pohledů za demografickou, sociální a ekonomickou oblast s využitím dostupných dat ze státního statistického zjišťování, případně dalších zdrojů.

Základním územním pohledem v nich bylo administrativní uspořádání kraje do **správních obvodů obcí s rozšířenou působností** (SO ORP). Je tomu tak proto, že tyto územní celky v porovnání s dosud užívanými okresy více reflektují přirozenou organizaci sídelního systému kraje i celé ČR a svým vymezením se více přibližují územím, ve kterých se realizují důležité sociálně-ekonomické vztahy v regionu (např. dojíždka za prací). Přestože především z pohledu kraje lze diskutovat i o alternativních územních uspořádáních, jeví se využití SO ORP pro potřebu monitoringu souhrnných vnitrokrajských rozdílů jako nejvhodnější území z hlediska své „přirozenosti“ i četnosti v jednotlivých krajích (při použití okresů by nebylo možno v některých krajích vnitřní rozdíly s dostatečnou spolehlivostí vůbec zachytit, např. 3 okresy oproti 7 SO ORP v Karlovarském kraji). V celorepublikovém pohledu pak analýza postavení jednotlivých SO ORP umožňuje plastičtější pohled na regionální rozdíly, v porovnání s dosud převážně užívaným pohledem okresním může odhalit „nové“ zaostávající regiony (např. při hranicích jednotlivých krajů) i disparity uvnitř jednotlivých okresů.

Z praktických důvodů jsme se v této analýze zaměřili pouze na **sledování dosažené úrovně** v postavení jednotlivých SO ORP. S vědomím tohoto omezení představuje předkládaná studie vůbec první ucelený materiál z dílny ČSÚ, který se snaží o víceaspektní hodnocení území SO ORP z pohledu celého státu.

Základní informace o vývoji v posledním pětiletí je možno nalézt v publikacích **“Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji kraje v letech 2000 až 2005”**, ve kterých jsou rozdíly analyzovány také z pohledu vybraných neadministrativních (funkčních) regionů. Pro sledování vývoje jednotlivých jevů a regionálních rozdílů se porovnávala zejména pětiletá období 1996 – 2000 a 2001 – 2005, pokud byly údaje u hodnocených témat k dispozici.

Předkládaná analýza si klade za cíl odpovědět na **tři základní otázky**:

1. Která území kraje se významně liší od průměru kraje, existují v kraji výrazně problémové (zaostávající) oblasti?
2. V jakých tematických oblastech byly zjištěny největší rozdíly?
3. Které kraje patří do skupiny území s relativně malými/průměrnými/velkými vnitroregionálními rozdíly?

Publikace je rozdělena do **tří samostatných kapitol**, které se odlišují různým pohledem na danou problematiku a možnostmi grafického zobrazení vnitrokrajských rozdílů pomocí grafů a kartogramů.

V první kapitole je charakterizováno územní uspořádání České republiky a jeho vývoj. Druhá kapitola analyzuje rozdíly mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností formou syntetického hodnocení podle soustavy vybraných ukazatelů, a to jak v celorepublikovém měřítku (kap. 2.1), tak z pohledu jednotlivých krajů (kap. 2.2). Druhou část uzavírá porovnání vnitrokrajských diferencí na základě obou metod hodnocení (kap. 2.3). Ve třetí kapitole jsme pak vybrali z každé oblasti několik konkrétních ukazatelů a zobrazili postavení jednotlivých správních obvodů obcí s rozšířenou působností (vč. Hlavního města Prahy) v rámci České republiky i jednotlivých krajů a doplnili stručným komentářem.

Podrobnější informace o postavení jednotlivých správních obvodů ORP v krajích lze nalézt v dřívějších analýzách vydaných krajskými pracovišti ČSÚ. Jde zejména o „Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji kraje v letech 2000 až 2005“ a „Správní obvody obcí s rozšířenou působností – XX kraj v roce 2004“. Další statistické údaje o těchto územích naleznete také v pravidelných standardních regionálních publikacích – statistické ročenice a statistickém bulletinu příslušného kraje.

V souhrnném pohledu se problematice regionálních disparit v celé ČR věnuje publikace „Analýza regionálních rozdílů“, která pravidelně monitoruje rozdíly (především z pohledu krajů a okresů) ve všech nejdůležitějších tematických oblastech. Konečně za tyto územní celky můžete nejaktuálnější roční údaje (vč. časových řad) získat též z pravidelných publikací „Okresy ČR“ a „Kraje ČR“.

Vedle tištěné formy a CD-ROM naleznete naše publikace na internetových stránkách:

WWW.CZSO.CZ
WWW.CZSO.CZ/KRAJE